

Wat is nieuw?

Enkele nieuwskenmerken in trefwoorden:

- ☐ Onbekend
- ☐ Verrassend
- ☐ Emotie oproepend
- ☐ Herkenbaar voor veel mensen
- ☐ Maatschappelijke of sociale impact

Vanzelfsprekend kunnen nieuwsfeiten meer van zulke kenmerken tegelijk inhouden. Een oude stelregel is: 'Als u veilig de straat oversteekt, haalt u de krant niet. Tenzij u de enige bent die de overkant van de straat levend weet te halen.'

De strekking van die uitspraak geeft aan waar media op uit zijn als zij op nieuws jagen. En dit betekent dat zij controversiële, of afwijkende uitspraken interessanter en boeiender vinden dan voorspelbare reacties. Laat u dus niet verleiden om uw mening op een andere manier te formuleren dan u van plan was. Uw belangen en die van de media lopen niet altijd parallel.

TIP: Let daar ook op tijdens informele contacten met journalisten. Want ook dan zullen zij alert zijn op wat u zegt en hoe u dat zegt.

Tips voor omgaan met de media

3

De voorbereiding

De rolverdeling is duidelijk: de journalist stelt de vragen, u geeft de antwoorden. Maar denk erom, zorg ervoor dat het uw antwoorden zijn. Laat u niet verleiden tot uitspraken waar u achteraf spijt van heeft.

Uw voorbereiding begint met een aantal vragen die u de journalist vooraf stelt:

- ☐ Voor welk medium is het artikel of verhaal bestemd?
- ☐ In welke rubriek of welk programma komt het?
- ☐ Waar wordt het interview gehouden?
- ☐ Wanneer wordt het gepubliceerd of uitgezonden?
- ☐ Wat is de aanleiding voor het interview? (context)
- ☐ Wat is de invalshoek van de vragen?
- ☐ Gaat het om nieuws of om achtergronden?
- ☐ Wat wilt u met het artikel of verhaal bereiken? (doel)
- ☐ Ben ik de enige of worden meer mensen geïnterviewd?
- ☐ Waarom komt u specifiek bij mij/deze organisatie?
- ☐ Heeft u zelf verstand van het onderwerp?
- ☐ Kan ik het voor publicatie lezen of voor uitzending beluisteren of zien?

TIP: Laat u in elk geval nooit opjagen! Als u niet direct aan het interview wilt beginnen, zegt u dat u even voorbereidingstijd nodig heeft. Ook de journalist is gebaat bij het feit dat u goed beslagen ten ijs komt.

5 W's en 4 A's

Journalisten die bezig zijn met een nieuwsartikel of -verhaal, hanteren een eenvoudige vuistregel (de 5 W's) om ervoor te zorgen dat de lezer, luisteraar of kijker alles te weten komt wat van belang is. Door die vuistregel ook te kennen, kunt u zich goed op een interview voorbereiden. De 5 W's staan voor:

- Wie?
- Wat?
- Waar?
- Wanneer?
- Waarom?

Dit zijn uiteraard niet de enige vragen die worden gesteld. Maar ze zijn wel standaard in elk gesprek verweven.

U kunt als geïnterviewde als vuistregel de 4 A's hanteren tijdens zo'n gesprek. Wees:

- Alert
- Actief
- Assertief
- Afstandelijk (een interview is geen gewoon gesprek)

Tips voor omgaan met de media

5

Het interview

Journalisten vergaren het nieuws op allerlei manieren: telefonisch, via (buitenlandse) persbureaus, via tips van relaties uit hun netwerk of via social media, door vergaderingen of evenementen te bezoeken, en door middel van interviews. Het interview is een veel gebruikte vorm van informatieoverdracht.

- Voorbereiding is essentieel. Zorg er voor dat u uw kernboodschap, reactie of commentaar van tevoren goed in uw hoofd heeft zitten. Zó goed, dat het niet lijkt alsof u een lesje opdreunt, maar dat u uw eigen verhaal ontspannen en op een natuurlijke wijze kunt overbrengen.
- Om de interviewer niet de gelegenheid te geven eventueel foute of ongelukkige interpretaties te maken, is het belangrijk dat u bondige en heldere antwoorden geeft. Gebruik geen vakjargon of moeilijke woorden, want dan kan de journalist u onnodige extra uitleg vragen. Hetgeen weer tot breedsprakigheid en ongewenste uitspraken kan leiden.
- Iemand die snel een duidelijk verhaal vertelt, wint meer sympathie bij lezers, luisteraars of kijkers dan iemand die al te gewichtig doet. Bovendien zullen journalisten verhullend taalgebruik vaak opvatten als een poging van uw kant om belangrijke informatie achter te houden. In zo'n geval kunt een heleboel lastige vragen verwachten.

TIP: Begin interviews met het belangrijkste onderdeel van de boodschap die u kwijt wilt. En als er vragen worden gesteld waarop u geen antwoord weet, maakt u zich dan geen zorgen. Zeg dat gewoon en bied aan om daar later op terug te komen als dat kan.

Het telefonische interview

Telefonische interviews hebben enigszins het karakter van een 'overval'. De journalist belt u op met de bedoeling u direct een aantal vragen te stellen of om uw commentaar op een bepaalde ontwikkeling of gebeurtenis te noteren. In sommige gevallen zult u blij zijn dat u wordt gebeld, omdat u dan in staat wordt gesteld uw visie ergens op te geven. Maar het kan ook gebeuren dat u er minder blij mee bent. Grijp in zo'n geval terug naar wat u al eerder heeft geleerd: stel eerst zelf een paar vragen en zeg dat u over een kwartiertje terugbelt. Dat geeft u de tijd om u voor te bereiden en mogelijk om overleg te voeren met collega's. Uiteraard moet u uw belofte wel nakomen en inderdaad terugbellen.

De interviewer wil u graag citeren en probeert dus een directe reactie te onttrekken. Bijvoorbeeld zo:

- ☒ "We publiceren het artikel in elk geval. Ik geef u alleen de gelegenheid tot weerwoord. Daar moet u nu meteen gebruik van maken, anders komt u zelf niet in het artikel of verhaal aan het woord."
- ☒ "Sorry, ik heb geen tijd meer. Ik zit aan m'n deadline en moet nú weten wat u ervan vindt."

In beide gevallen geldt: laat u niet opjagen, gun uzelf de tijd. Deadlines zijn meestal wel enigszins rekbaar. Herinner de ander eraan dat uw commentaar een meerwaarde voor zijn of haar artikel betekent.

TIP: Houd het kort als het onderwerp gevoelig ligt. Een manier om dat te doen is: samenvatten wat er al eerder is gezegd.

Tips voor omgaan met de media

Algemene interviewtips

- ☒ Houd voor ogen welke doelgroep het interview leest, hoort of ziet.
- ☒ Gedraag u zo natuurlijk mogelijk, maar zorg ervoor dat u stabiel zit of staat. Met beide benen recht op de grond.
- ☒ Begin het interview bij voorkeur met uw kernboodschap of statement.
- ☒ Laat u niet opjagen door het tempo van de vragen. Maak gewoon steeds rustig uw verhaal af.
- ☒ Spreek in korte zinnen, eindigend met duidelijke punten.
- ☒ Spreek begrijpelijk Nederlands: vermijd jargon, notataal en moeilijke woorden.
- ☒ Als moeilijke woorden of jargon toch beslist nodig zijn, geef er dan direct zelf een korte uitleg bij.
- ☒ Gebruik zo veel mogelijk voorbeelden, maar steeds één per antwoord.
- ☒ Gebruik in uw antwoorden niet teveel getallen om iets uit te leggen of te bewijzen.
- ☒ Zeg nooit: "geen commentaar." Ook niet als u eigenlijk geen antwoord wilt geven. U kunt beter vriendelijk uitleggen waarom u iets niet wilt of niet kunt toelichten.
- ☒ Lieg nooit als u met lastige feiten wordt geconfronteerd. Zeg eventueel dat u de gegevens zult onderzoeken.
- ☒ Ga nooit in de verdediging. Geef een actief antwoord en grijp daarbij terug op uw kernboodschap. Journalisten laten soms met opzet langere stiltes vallen. Trap daar niet in door nog eens met andere woorden uit te leggen wat u al heeft verteld.
- ☒ Vertrouw op uw eigen deskundigheid en straal dat (zonder arrogant over te komen) ook gerust uit.

Valkuilen

Op directe vragen tijdens een interview kunt u normaal gesproken ook een direct antwoord geven. Er zijn echter ook vragen waar u heel voorzichtig mee moet zijn of waar u beter geen antwoord op kunt geven. Hieronder volgen enkele voorbeelden.

De hypothetische vraag

Voorbeeld: "Stel dat u op het kritieke moment wél op de plaats van de ramp aanwezig was geweest, zou u dan...?"

Reactie: Speculeer liever niet over zaken die u toch nooit kunt aantonen of waarvan u de uitkomst niet kent. Het kan uw geloofwaardigheid schaden. Zeg dat u niet wilt speculeren.

De persoonlijke vraag

Voorbeeld: "Dus we kunnen concluderen dat deze situatie niet erg rechtvaardig is. Wat vindt u daar nu zelf van?"

Reactie: Over het algemeen is het niet relevant wat u er als persoon van denkt en dat kunt u ook gewoon zeggen. U bent gevraagd als deskundige en dus geeft u alleen vanuit die hoedanigheid antwoord. Ook als dat antwoord niet uw persoonlijke mening is.

De premature vraag

Voorbeeld: "Het is niet uitgesloten dat morgen de aandelen van uw bedrijf zullen kelderen. Als dat gebeurt, wat gaat u dan doen?"

Reactie: De vraag is voorbarig. Het is niet zéker dat die aandelen zullen kelderen. En u kunt nu eenmaal niet in de toekomst kijken. Dat zegt u dus ook.

Tips voor omgaan met de media

Sturingstechnieken

Gebruik vragen van de Interviewer als 'opstapje' of 'bruggetje' naar uw eigen voorgenomen antwoord.

Voorbeelden van sturingszinnen:

- Laat ik u eerst dit vertellen...
- De kern van de zaak is en dat willen we echt heel duidelijk maken...
- Ik merk dat ik niet duidelijk genoeg ben geweest.
- Ik begrijp de vraag, maar waar het om gaat is...
- Waar ik het over wil hebben...
- Als u mij zou vragen...
- Goede vraag, maar ik wil nu eerst dit aan u kwijt...
- Mag ik uw inleiding corrigeren.
- Zeker, maar er gaat iets vooraf aan uw vraag en dat is...
- Dit is uw interpretatie, mijn interpretatie is...
- Dat is een hardnekkig misverstand, mag ik nu onze kant van het verhaal vertellen?
- Ik ben het niet met u eens, de feiten zijn...
- Voorop staat dat wij...
- Wat voor ons belangrijk is, is wat wij van onze klanten horen...

TIP: Stel uw statements van tevoren vast, zodat u daar iedere keer weer op terug kunt vallen.

Tips voor omgaan met de media

Het interview bewerking

Wees er attent op, dat wat u tegen de media zegt achteraf door de journalist wordt geredigeerd (in het geval van printmedia) of gemonteerd (bij radio en televisie). Alleen als u live in een uitzending komt, krijgen de luisteraars of kijkers precies te horen en te zien wat u de microfoon toevertrouwt. In alle andere gevallen wordt slechts een deel van uw boodschap gebruikt.

- Op zich is met dat gegeven niets mis. Als een journalist van een krant u een uur lang interviewt om vervolgens alles op te schrijven wat u zegt, dan zou dat misschien wel twee volledige krantenpagina's beslaan. Het is dus zijn/haar taak om uw woorden te redigeren en samen te vatten. Van 10.000 gesproken woorden blijven er zo wellicht maar 500 over.
- Hetzelfde principe is van toepassing bij media als radio en televisie. Een interview met een journalist kan bijvoorbeeld vijf minuten duren, maar u moet niet verbaasd opkijken als er uiteindelijk maar 20 seconden of één minuut van wordt uitgezonden.

Juist omdat het zo werkt, is het van het grootste belang dat elk antwoord dat u geeft, de kernboodschap zelf bevat, zo niet de sfeer daarvan uitstraalt. Dan kan er nooit op zo'n manier in worden 'geknipt' dat u minder prettig voor de dag komt dan u had gewenst.

TIP: Als u de vraag moeilijk vindt of niet zeker bent dat u hem helemaal begrijpt, vraag de journalist dan gerust om de vraag (in een andere bewoording) te herhalen.

Tips voor omgaan met de media

Presentatie

Lichaamstaal zegt evenveel als woorden.

Zeker voor een medium als televisie speelt uw houding en uw manier van praten een cruciale rol in de manier waarop u overkomt. Daarom moet u zich goed bewust zijn van het feit dat de kijkers niet alleen luisteren naar wat u zegt, maar gemerkt of ongemerkt ook zien hoe u iets vertelt.

- Als u bijvoorbeeld een nerveuze of gejaagde indruk maakt en heel snel spreekt, of als het lijkt dat de interviewer elk woord uit u moet trekken, registreert de televisiecamera of radiomicrofoon dit.
- Wordt u geïnterviewd voor een krant of blad, dan zal de journalist merken dat u zenuwachtig bent of erg aarzelt. Daar zal deze dan op reageren met vragen waar u waarschijnlijk niet op zit te wachten, of met gevoelswaarneming als "...zei woordvoerder xx gespannen, terwijl hij schichtig om zich heen keek".

TIP: Als u naar een fotograaf gaat om een portret of simpelweg pasfoto's te laten maken, dan zult u waarschijnlijk eerst uw haar kammen en uw kleding recht strijken. Wees u net zo bewust van uw uiterlijk als u een televisiejournalist te woord staat.

Tijdens interviews:

- Blijf altijd rustig, laat u niet opjagen.
- Let op zaken als een scheef zittende das, ongekamde haren, een open blouse of open gulp.
- Wees uzelf: als u toneel speelt, valt u meestal door de mand.
- Laat de camera's, de journalist, de technici en de warme lampen even op u inwerken.
- Sta of zit in de stabiele houding zoals beschreven in de Algemene Interviewtips.
- Zo nu en dan een hand- of armingebaar kan geen kwaad om niet houderig over te komen.
- Let op de omgeving: als u liever op een andere plek wilt worden gefilmd, zeg dat dan gerust.
- Houd uw emoties te allen tijde in bedwang; ook als een vraag of opmerking u echt raakt.
- Als u kwaad wordt zal dat zeker in het artikel of item worden vermeld, want... emotie verkoopt.
- Maak tijdens het gesprek een actieve en betrokken indruk, praat iets luider dan u gewend bent.

Bij persconferenties en toelichtende statements:

- Als u spreekt, kijk dan het publiek aan; stop even met praten als u op uw aantekeningen kijkt en praat zeker niet tegen de flipover of PowerPointdia.
- Houd steeds oogcontact met iemand links, centraal en rechts in het midden van de zaal. Zo heeft iedereen in de zaal het gevoel contact met u te hebben.
- Let op uw stemgebruik: door hier en daar de juiste klemtonen te leggen, kunt u duidelijk aangeven wat u belangrijk vindt en komt uw verhaal veel interessanter over.
- Praat in korte zinnen die eindigen in duidelijk hoorbare punten.

Tips voor omgaan met de media